

ІНТЕГРАЦІЯ ВІТЧИЗНЯНОЇ НАФТОГАЗОВОЇ ГАЛУЗІ У ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ ПРОСТІР

Кулик А.В., здоб. ступ. PhD

Науковий керівник – д-р екон. наук, проф. **Г.М. Коптєва**

Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»

Під час військового конфлікту у будь-якій економіці завжди виникають кризові явища, утворюється низка проблем політичного, економічного та демографічного характеру, які розв'язати за допомогою традиційних політичних та економічних інструментів неможливо. Але саме зараз, коли ще тривають військові дії на території України, саме в таких умовах важливо розробляти заходи стратегічного реагування на виклики сьогодення та підтримувати розпочаті до повномасштабного вторгнення реформи. Повоєнне відновлення та зростання української економіки напряму залежить від реформ в енергетичній галузі та адаптації до нових реалій енергетичних вітчизняних стратегічних підприємств.

Основним завданням по відновленню країни, для нафтогазової галузі та уряду, є відмова від пострадянської спадщини - ручного регулювання тарифів та запровадження ПСО (покладення спеціальних обов'язків), інтеграція до європейського економічного простору та створення єдиного ринку природного газу з ЄС. Крім того, створення єдиного ринку природного газу та електроенергії на умовах конкуренції є обов'язковою умовою Третього енергетичного пакету. Саме інтеграція внутрішнього ринку природного газу з ринком ЄС створює нові можливості для української нафтогазової галузі. Україна має потужний потенціал у сфері видобутку природного газу, володіючи ресурсами, які за їх розмірами займають друге місце в Європі. Також, конкурентною перевагою на європейському ринку природного газу є наявність великих та природньо захищених підземних сховищ газу, які в перспективі можна використовувати як енергетичний акумулятор Європи при проходженні опалювального сезону.

Провівши unbundling (відокремлення) монопольних та конкурентних видів діяльності (вимога Директив 2009/72/ЄС та Директиви 2009/73/ЄС) державна компанія Нафтогаз, як головний представник нафтогазової галузі, розмежувала бізнеси з видобутку газу, транспортування та зберігання, таким чином забезпечивши повну незалежність експлуатації газотранспортної мережі від інтересів постачання та виробництва. Але для досягнення амбітних цілей треба

завершити розпочаті перед війною ще кілька реформ, а саме реформу корпоративного управління державними підприємствами та реформу по лібералізації енергетичного ринку.

Розпочата ще у 2016 році за «Планом заходів щодо реформування газового сектору» реформа корпоративного врядування в компанії забезпечить інтеграцію України в Європейський Союз та приєднання до європейського ринку газу, а успішність реформи корпоративного врядування стане важливою запорукою безпеки постачань газу в Україні та Європі [1].

Ключовими складовими належного корпоративного врядування в групі Нафтогаз визначено наступне:

- наявність повноцінних та ефективних органів управління;
- чіткій розподіл повноважень;
- функціонування системи внутрішнього контролю;
- усунення політичного впливу;
- створення рівних з приватними компаніями умов на ринку.

Саме завершення реформ корпоративного врядування у підзвітності та прозорості стратегічних українських компаній, дозволить зробити інвестиції в українську економіку безпечними та економічно привабливими. Впровадження Керівних принципів ОСЕР є ключовим для підвищення ефективності державних підприємств, які виступають гарантом відновлення економіки та економічної безпеки держави. На думку представника американського уряду, «Основна увага полягає в тому, щоб забезпечити, щоб відновлення відбувалося відповідно до найкращих міжнародних практик, що включає реформи, які забезпечують прозорість і підзвітність. Таким чином, реформи та відновлення йдуть рука об руку» [2].

Ще один важливий крок до інтеграції в європейський економічний простір, це лібералізація енергетичних ринків, в тому числі ринку природного газу. По завершенню російської військової агресії потрібно прийти до ринкового ціноутворення на природній газ для всіх категорій споживачів, що відображає реальні витрати газовидобувних компаній, запровадити поетапне припинення покладених спеціальних обов'язків (ПСО) та запровадити цільову підтримку вразливих споживачів на державному рівні. Хоча під час кризи, що викликана війною, покладання спеціальних обов'язків (ПСО), є захід вимушений, але він залишається для нафтогазової галузі збитковим, та є завадою для впровадження енергоефективності та розвитку енергетичного сектору. У довгостроковій перспективі ПСО не розв'язує проблему та не полегшує життя пересічних українців. Результатом дії ПСО залишається виснажений державний бюджет та

втрачена можливість для енергетичних компаній використати час для післявоєнного відновлення та модернізації через фінансові обмеження.

Потрібні стійкі та виважені рішення, які відповідають інтересам усіх зацікавлених сторін [3-7].

Таким чином, інтеграція до європейського економічного простору дозволить представникам вітчизняної нафтогазової галузі стати незалежними гравцями на європейському ринку природного газу, розвивати нові інноваційні напрями газового бізнесу та проводити власну технічну та комерційні політики, створити прозорі умови для залучення іноземного капіталу у газовидобувну галузь.

Інформаційні джерела

1. Сайт компанії Нафтогаз Група. Реформа корпоративного управління. URL: <https://www.naftogaz.com/governance-info>. (дата звернення 13.04.2024).

2. Прицкер Пенні. Україна має «надзвичайний потенціал», URL: <https://www.radiosvoboda.org/a/news-pritzker-vidnovlennya-ukrayina>. (дата звернення 14.04.2024).

3. Чернишов О. Трансформація Нафтогазу. URL: <https://www.naftogaz.com/news/naftogaz-management-discussed-with-the-supervisory-board-group-s-priorities-for>. (дата звернення 14.04.2024).

4. Кулик А.В., Коптева Г.М., Орієнтири для повоєнного відновлення українського бізнесу: IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. Механізми забезпечення сталого розвитку економіки: проблеми, перспективи, міжнародний досвід, Харків: ДБТУ, 2023. С.315-317.

5. Ткаченко К.А., Коптева Г.М. Стратегічне управління розвитком нафтогазового підприємства в умовах кризи // Інформаційні технології: наука, техніка, технологія, освіта, здоров'я = Information technologies: science, engineering, technology, education, health : тези доп. 30-ї міжнар. наук.-практ. конф. MICROCAD–2023, Харків : НТУ "ХПІ", 2023. С.798.

6. Ignatyuk A., Khumarova N., Vitrenko A., Koptieva H., Kuzmenko O., Doroshenko A. Substantiation of the choice diversification strategy for ensuring the safety of the enterprise activity. *International Journal of Recent Technology and Engineering (IJRTE)*. 2019. Vol. 8. Issue 4. p. 8916–8924. doi: 10.35940/ijrte.d9531.118419.

7. Mironova N., Koptieva H., Liganenko I., Sakun A., Chernyak D. Modeling the Selection of Innovative Strategy for Development of Industrial Enterprises. *WSEAS. Transactions on Business and Economics*. Vol.19. p. 278-291. doi: 10.37394/23207.2022.19.26. <https://wseas.com/journals/bae/2022/a505107-1575.pdf>